



Linneuniversitetet

Kalmar Växjö

Kandidatuppsats

Jag tillhör en muslimsk familj men jag är inte religiös

*Några ungdomars förändrade syn på sin religion i
Sverige*



Författare: Katja Acevska

Handledare: Torsten Löfstedt

Examinator: Johan Adertorp

Termin: HT17

Ämne: Religionsvetenskap

Nivå: Grundnivå

Kurskod: 2RKÄ2E

Abstract

It is not surprising that the massive Syrian and Afghanistan immigration three years ago, has changed their view towards Islam rules in their new identity creating. But what has been changed? That was my first question in this essay and the answers I got was rules concerned alcohol, prayer, mosque visits and food rules. All this rules requires someone to influence them to take a stand, which lead us to the next question, about how hegemony was exhibited as a factor in how my respondents answered the first question. The theory of hegemony was the analysis instrument of this study and gave me a hypothesis that hegemony probably had something to do with the change of rules, and it had. All these things that I mentioned as changed rules in their new land demands a personal asset and to be legitimized by someone who represents the hegemony. In order for the hegemony to continue it has to be anonymous and lead for example friends or teachers. It is visible how my respondents talked about matters that had to do with how the changes where in their common sense, where probably hegemony has the strongest attachment, but also how they thought that they made own choices, was also the choice that the hegemony had done before them. Although I took into account the need to be a part of a group, here it showed how the Muslims was included in a group that only had premises from hegemony standard points. The answers for my result was given to me by six secondary school students by semi structured interviews.

Nyckelord

Hegemoniseringsteorin, kulturellt identitetskapande, identitets och uppförandemodellen, muslimer, mångkulturalitet

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Material och teoretiskt ramverk	2
2 Teori och tidigare forskning	4
2.1 Hegemoni från ett inifrånperspektiv	4
2.2 Hegemoni från ett utifrånperspektiv	5
2.3 Hegemonins anonymitet	6
3 Bakgrund	8
3.1 Den homogena uppfattningen av muslimer	8
3.2 Varifrån får vi bilden av muslimer?	10
3.3 Hur några muslimer förhåller sig till de (hjälp)medel samhället erbjuder	11
3.4 Sammanfattade slutord från några av författarna	12
4 Metod	13
4.1 Metodval	13
4.2 Genomförandet av empirin	14
4.3 Presentation av respondenterna	15
4.4 Reliabilitet och validitet	15
4.5 Etiska förhållningssätt	16
5 Resultat och analys	17
5.1 Alkohol- dominans eller sunt förnuft?	17
5.2 Bön och moskébesök	19
5.3 Matregler	20
5.4 Att vara muslim i den svenska skolan	21
5.5 Identitets-och uppförandemodellen	24
5.6 Islam och framtiden	26
5.7 Hegemonins andrafiering och vidare forskning	27
5.8 Sammanfattning och diskussion	28
5.9 Slutsatser	30
6 Källförteckning	i
Bilaga A: Intervjuguide	iii

1 Inledning

Året var 2015. Närmare 163 000 individer sökte asyl i Sverige.¹ Bland dem fanns muslimer från främst Syrien men också ensamkommande flyktingbarn från Afghanistan², också de främst muslimer. Analysföretaget Demoskop³ fick i uppdrag av tidningen *Den nya välfärden* att undersöka hur det svenska folket förhöll sig till massinvandringen. ”Svenskarna anser att invandringen är för stor”⁴ blev slutsatsen. En av bakgrundsfaktorerna som gav upphov till denna slutsats var, enligt skribenterna att när socialdemokraterna, efter att ha vunnit valet hotat om nyval, såg allianspartierna sin chans att agera i integrations- och migrationsfrågor i förhoppning om att locka alltför många väljare. Den andra var att *integrationspotentialen* från 1960-talet blev återigen aktuell, som med korta ordalag innebär att invandrarna ska integreras till det land dit de har invandrat.⁵ I kommentarsfältet som följde efter artikeln skrev en läsare att:

Om opinionen i dag är så negativ, vilka siffror skulle vi då se om allmänheten blev sakligt informerad om att kanske bara 3 – 30 % av våra asylsökande ”flyktingar” är verkliga flyktingar? Att ”ensamkommande flyktingbarn” i Sverige i regel varken är ensamman eller barn? Att ”invandrare” både innefattar en liten del driftig, välutbildad, välbehövlig arbetskraft och nu särskilt under 2000-talet en mycket stor andel analfabeter eller rudimentärt skolade, med sociala, etniska och religiösa identiteter och lojaliteter som i praktiken oftast omöjliggör reell integration? osv, osv...⁶

Detta fångade min uppmärksamhet. I synnerhet där skribenten skriver att ”de religiösa identiteterna omöjliggör en reell integration”⁷. I skrivande stund har flyktingarna haft tre år på sig att integrera sig in i samhället, vilket innebär att de har fått omorientera sig i sin nya tillvaro på fler plan och möjligtvis fått omprioritera vilken del av deras religiösa identiteter, som de ska behålla eller göra avkall på. Frågan blir vem som styr över vilka val de ska göra, och hur stor marginal de har utrymme att bestämma egentligen?

¹ Statistiska centralbyrån. 2016-11-03 <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Rekordstor-invandring-under-2015/>

² Migrationsinfo Forskning och statistik om migration i Sverige. 2017-08-08 <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/ensamkommande-barn/>

³ För mer info se www.demoskop.se.

⁴ Statistiska centralbyrån. 2016-11-03 <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Rekordstor-invandring-under-2015/>

⁵ <https://detgodasamhallet.com/2015/05/26/demoskop-undersokning-svenskarna-anser-att-invandringen-ar-for-stor/>

⁶ Ibid

⁷ Ibid

Med hjälp av hegemoniseringsteorin har jag i denna uppsats berört frågor som ovanstående visar, med hjälp av 6 intervjuade gymnasieungdomar på en skola i sydöstra Sverige.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet i min studie är att ta reda på hur och sedermera varför några unga muslimer, med olika nationell bakgrund har förändrat sin syn på islam, efter att de kom till Sverige. Deras utsagor står i förhållande mot hur det svenska samhället har påverkat och format dem, i vilken vänner och skolan bland annat ingår. Som teori används hegemonisering, som man i korthet kan sammanfatta är en outtalad maktfaktor som *omedvetet* styr individen mot att tänka i en viss riktning i enighet med de regler och förväntningar som majoritetskulturen redan har internaliserat. Från teorin gör jag en hypotes om att dessa muslimer i sitt nya identitetsskapande låter sig påverkas av antingen någon form av social tillhörighet eller skolan, som följaktligen inverkar på hur individen omorienterar sig i sitt religiösa praktiserande.

I min studie lät jag sex invandrade gymnasieungdomar i sydöstra Sverige berätta om hur de såg på islam idag, till skillnad från hur de såg på islam tidigare i sina respektive hemländer. Mina frågeställningar genom arbetet är:

- 1) Finns det någon direkt koppling mellan ungdomarnas identitetsskapande och deras syn på sig själva som muslimer?
- 2) Hur gör sig hegemoniseringen gällande i gymnasieungdomarnas berättelser?

1.2 Material och teoretiskt ramverk

För att ge en syn på mitt bidrag till studiet om islam presenterar jag i detta avsnitt den litteratur jag använt för min studie och hur jag har gjort det urvalet. Jag redogör för några av de tidigare studier och böcker som publicerats rörande mitt ämne, och för att via mitt litteraturval bredda förståelsen för mitt syfte och frågeställningar i denna studie.

Otterbecks *samtidsislam: unga muslimer i Malmö och Köpenhamn* gav mig idén att bidra till forskningen angående hur några gymnasieungdomar förhåller sig till islam idag jämfört med hur det var i deras respektive hemländer. När jag började söka efter material insåg jag att en hel del studier redan hade gjorts i det ämnet. Jag var tvungen att

hitta en ny infallsvinkel. Med min studiebakgrund i svenska som andraspråk, tillsammans med stort intresse för mångkulturalitet insåg jag att hegemoniseringsteorin lämpar sig att bruka i studier av detta slag, och kom således att utgöra ett väsentligt analysinstrument för min empiri. Första gången jag kom i kontakt med begreppet var när jag läste tvåspråkighetsforskarens Charlotte Haglunds studie *Flerspråkighet och identitet* och får i nästa avsnitt stå för den tidigare forskning, som ligger till grund för mitt bidrag till forskning angående hegemoni. För en bredare förståelse för det teoretiska ramverket används i uppsatsen källor som Antonio Gramscis *En kollektiv intellektuell* och Greg Johnssons bok *Hegemony*, Den marxistiske filosofen och politikern Gramsci omnämns ofta som grundare av begreppet. Dock kopplar han samman begreppet med politik ganska mycket och det är inte den del av hegemonin som avses ligga till grund för min empiri. Johnsson är professor i religiösa studier på universitetet i Colorado.

Som skribent av den här studien använder jag mig av ett utifrånperspektiv på de muslimer som jag har valt att intervjua för den här studien. De flesta av de forskare som jag har refererat till har också samma perspektiv. Islamologen och författaren Jan Samuelsson och docenten och religionsvetaren Jenny Berglund har bidragit med en mängd litteratur och forskning kring muslimer, också från det perspektivet. För att väga upp med ett inifrånperspektiv valde jag professorn inom ras- och kulturella frågor på universitetet i London Sara Ahmadi för att representera ett inifrånperspektiv angående hegemonin, och Pernilla Ouis och Anne Sofie Roald som konvertiter till islam, men också föreläsare och forskare inom islam.

Den mångkulturella infallsvinkel återfinns i Haglunds studie, Otterbecks bok och i Boel Westerbergs avhandling *Jag tar varken kristendom eller islam på allvar, jag går efter vad jag själv tycker*. Westerberg är universitetslektor i religionsvetenskap på Malmös högskola och bidrar till förståelse för de parametrar som de flerspråkiga eleverna står i relation till i sitt identitetsskapande.

Slutligen presenteras bakgrunden gällande några av de aspekter som kan vara bidragande i muslimernas omorientering i deras nya land, där jag sätter de faktorer i fokus som vidgar förståelsen kring deras situation, men också för de som bodde här tidigare innan de kom. Jenny Berglunds studie *Islamic identity and its role in the lives of young Swedish Muslims*, Ouis och Roalds bok *Muslim I Sverige* och professorn Hans Lödéns avhandling *Jag är på papperet svensk men...Kritiska händelser, identitet och politiskt engagemang hos några gymnasister i Sverige* tjänar det syftet.

2 Teori och tidigare forskning

Greg Johnsson skrev en anekdot, som handlade om hur en reklamfilm från Coca Cola gav några biobesökare, innan filmen skulle börja ett val att antingen välja Coca Cola eller Coca Cola Light. Vilken man än valde gynnades samma företag.⁸ Exemplet visar vad som är teorins ram, det vill säga med vilken del jag avser hegemonin ska vara ett analysinstrument för min empiri och kommer i detta avsnitt att presenteras med fler exempel och begrepp för att förtydliga.

Jag börjar med en kort presentation av hegemonins uppkomst, hur den synliggörs genom en som har upplevt hegemoni, en förklaringsmodell till varför ett par flerspråkiga ungdomar agerar som de gör angående sin språkanvändning. Och slutligen presenterar jag hur hegemonin på ett mer subtilt plan kan inverka på några individers identitetsskapande.

Bakgrunden till teorin hegemoni har sitt ursprung i det grekiska ordet *hegemonia* som betyder ledarskap, dominans, regler. För att utöka förståelsen som begrepp menar Johnsson att hegemonin är den styrande faktorn som skapar värde och idéer som anger de parametrar och mål av en specifik (i hans fall politisk) aktivitet⁹.

I Antonio Gramscis bok *En kollektiv intellektuell* står det att hegemoni är att ”den styrande klassens världsåskådning blir sunt förnuft”¹⁰. Kort sagt är detta vad hegemoni i denna studie avser- att folket accepterar, eller kanske snarare infinner sig i, när det kommer till hur till exempel byråkratin utövar makt.¹¹ Detta förklaras närmare från hur Sara Ahmadi har upplevt hegemonin i nästa rubrik.

2.1 Hegemoni från ett inifrånperspektiv

Vithetens hegemoni är boken som skrevs av Sara Ahmadi. Idén till att boken blev till en dag när hon, som fjortonåring promenerade i Adeleide och blev stoppad av två poliser. I området hade det pågått en hel del brottslig verksamhet och gav poliserna rätt att stoppa aboriginer för att de kopplades ihop med kriminaliseringen. Till saken hör att hon inte var aborigin, utan råkade bara se ut som en. Detta minns hon tillbaka som en

⁸ Counter-currents publishing Book against time. Greg Johnson. *Hegemony* <https://www.counter-currents.com/2011/08/hegemony/>

⁹ ibid

¹⁰ Gramsci, Antonio *En kollektiv intellektuell*. Stockholm: Rona och Bo Cavefors Bokförlag, 1967, 9

¹¹ Ibid 290-291

traumatiserad händelse, som så nära hennes hem gjorde henne till en misstänkt brottsling.

Med denna berättelse som utgångspunkt är hennes primära syfte att synliggöra hegemonin gällande de vitas makt¹². Hon menar att det är först när någon upptäcker hegemonin som den kan börja ifrågasättas, och således börja göra något åt den¹³. På fler ställen i boken belyste därför Ahmadi hegemonin som hon menar att vita vidmakthöll. Till exempel använde hon begreppet *osynlighet* som i boken betydde att vita inte uppmärksammade andra vita, det vill säga de var *osynliga* för varandra eftersom de såg ut som varandra, och på så sätt blev de inte mål för vidare uppmärksamhet. Om det däremot var fler vita och en svart, menade hon att de vita bara såg den svarta eftersom de vita ju var *osynliga* för varandra.

På ett annat ställe visade hon hur hon hade iakttagit att *objektet produceras* av till exempel media. Detta tolkade jag som att hon menade att det är viktigt hur man lägger fram en viss nyhet så att det inte ger till exempel rasisten mer idéer att fortsätta sin rasistiska verksamhet. För hon skrev också att för den som är rasist vet själv inte om att den är det.¹⁴

2.2 Hegemoni från ett utifrånperspektiv

Haglunds syfte i sin studie *Flerspråkighet och identitet* var att ta reda på om nio ungdomar i årskurs 6, på en svensk skola använde sig av sina respektive modersmål i kontakt med andra skolkamrater, i de fall de talade samma språk. Haglund använde, till skillnad från Ahmadi inte sig själv som utgångspunkt för hur hon observerade hegemonin som analysinstrument utan som en applicerbar förklaringsmodell till varför de intervjuade valde att för det mesta prata svenska i skolan. Hon kom i studien fram till att de hade blivit hegemoniserade för att det fanns en så kallad *övergripande social, kulturell och ekonomisk makt* som de rättade sig efter. I de fall någon är hegemoniserad hävdar Haglund att vederbörande väljer det alternativ som den förväntas att göra utifrån vilka *sociala, kulturella eller ekonomiska premisser* som andra har satt upp. På samma sätt menar hon att en elev i skolan har samma låga förväntningar från skolans personal om dennes föräldrar är lågutbildade invandrare¹⁵ Vidare visade också hennes resultat

¹² Även Johnson driver denna tes se <https://www.counter-currents.com/2011/08/hegemony/> för mer info.

¹³ Sara, Ahmadi. *Vithetens hegemoni*. Hägersten: Tankekraft förlag 2011,12

¹⁴ Ibid 209

¹⁵ Haglund Charlotte. *Flerspråkighet och identitet*. I *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle* Kenneth Hyltenstam, Inger Lindberg (red.), Lund: studentlitteratur, 2004, 364

att det för dessa ungdomar redan hade utstakats en väg som de omedvetet reproducerade. Hon fastställde att: ”hegemoni är alltså en kraft som verkar bortom individens medvetande och tilltalar individens sunda förnuft”¹⁶. Även hon instämde att hegemonin legitimeras om den inte är explicit uttalad (Ahmadi hävdade att till exempel en rasist inte vet om att den är rasist eftersom den har hegemoniserats till det, se föregående sida)¹⁷. För att hegemonin ska befästas behöver den upplevas som självklar för den drabbade, menar Haglund.¹⁸ Anpassningen till skolans värderingar blev på så sätt det enda riktiga och ungdomarna i Haglunds studie uttryckte under intervjuerna att det tyckte att det var pinsamt att prata sitt modersmål i skolan¹⁹.

Sammanfattningsvis, kan vi fastställa att hegemonin är en djupt förankrad företeelse i samhället. Den förhandlas fram av olika intellektuella aktörer (vilket jag kommer gå in mer på i nästa rubrik) och är i behov av att uppfattas som *sunt förnuft*, eller en normalisering hos den som har blivit hegemoniserad. Haglunds studie visade på ett tydligt sätt att ungdomarna omedvetet reproducerade de förväntningar som skolan hade utifrån deras socioekonomiska förhållanden.

2.3 Hegemonins anonymitet

Haglund kom också fram till, i sin studie att hennes respondenter försökte konstruera en självständig identitet, samtidigt som de måste ta hänsyn till omgivningens uppfattningar kring hur den borde se ut.²⁰ Boel Westerberg har i en omfattande studie som har lett till en artikel vid namn: *Jag tar varken kristendom eller islam på allvar, jag går efter vad jag själv tycker* observerat och intervjuat några elever i en mångkulturell gymnasieklass i Malmö under flera års tid. Westerberg namnger i artikeln ett begrepp som har att göra med det nyss nämnda dilemmat angående konstruktionen, vilket hon kallar *det kulturella identitetsbyggandet*, som hon menar gör sig gällande i den mångkulturella klassen. Det kan liknas vid en balansgång mellan att skapa sin identitet i förhållande mot vad andra uppfattar borde vara ens självbild. I begreppet inkluderas vilken rådande kultur skolan har, vilka värderingar, maktförhållanden, vilket lärostoff läraren erbjuder,

¹⁶ Ibid, 364

¹⁷ Ibid 365

¹⁸ ibid

¹⁹ Ibid ,368

²⁰ ibid *Flerspråkighet och identitet*, 383

enligt Westerberg.²¹ Ett sådant slags maktförhållande kan illustreras med hjälp av ett utdrag från kursplanen som lyder:

Kunskaper om samt förståelse för kristendomen och dess traditioner har särskild betydelse då denna tradition förvaltat den värdegrund som ligger till grund för det svenska samhället.²²

Från en hegemonisk synvinkel kan det ifrågasättas om kristendomens *särskilda* betydelse i ett föränderligt samhälle. När det gäller vad forskning visade angående skolpersonalens agerande gentemot muslimerna, visade det sig i Otterbecks bok, via de intervjuade ungdomarna hur de upplevde att lärarna negligerade deras religion. I deras utsagor framgick hur skolpersonal upplevde det som störigt om eleverna visade upp sin religiositet.²³ Den respondent som Otterbeck kallade Malik, uttryckte att skolan följde en kristen rytm med exempelvis jul och påsk, men att lärarna aldrig hade uppmärksammat en muslimsk högtid. Det innebar att samtliga av ungdomarna i Otterbecks undersökning internaliserades att fira de kristna högtiderna.²⁴

Ambivalensen kring ens identitetsskapande behöver dock inte bara vara förknippat med premisser som skolan (också omedvetet) ger. Skolan är en miniatyr av samhället. Otterbeck upptäckte att *privatiserad religion* hade ett stöd i det rådande sociala systemet. Med det menas att det övriga samhället knappt visar något intresse för islam inom andra fält, bortom det som utgör deras religion inom hemmets väggar²⁵. Han hävdar att ungdomarna som han har intervjuat kände ett tryck från bland annat offentligheten om hur de skulle definiera sig själva i relation till de berättelser som gjordes om dem. Otterbeck hävdade således att många av hans informanter hade en strategi att tona ner sina traditioner eller sin muslimska identitet bland andra som inte delade deras religionstillhörighet.²⁶

Pernilla Ouis och Roald Anne Sofie aktualiserade hegemonin i sin bok där de nämnde hegemonin utifrån förklaringen att den som har makten i samhället också definierar kunskapsbasen. Däri ingår antingen en kristen eller sekulariserad standard (se

²¹ Malmö Högskola. Westerberg, Boel *Jag tar varken kristendom eller islam på allvar, jag går efter vad jag själv tycker* 2006, 3

²² <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasi utbildning/gymnasieskola/rel#anchor1>

²³ Jonas Otterbeck *Samtidsislam: unga muslimer I Malmö och Köpenhamn* 134-135

²⁴ *Ibid*, 147

²⁵ Jonas Otterbeck. *Samtidsislam: unga muslimer I Malmö och Köpenhamn*, 200-201

²⁶ *Ibid*, 134

utdraget från kursplanen) i Sverige. När de som avviker från det man har kommit överens om, tillskriver man dem begrepp som *de andra*, menar Ouis och Roald.²⁷

Att tillhöra en grupp visade sig hos Berglund i artikeln *Islamic identity and its role in the lives of young Swedish Muslims* vara en psykologisk drivkraft hos individen. Enligt det som hon kallar *identitets- och uppförandemodellen* menar hon att man sätter upp gemensamma regler utifrån till exempel medlemmens socioekonomiska förhållanden. Att vara en del av en viss gemenskap innebär att man förbinder sig till det beteende, kultur och sociala föreskrifter som gruppen har för egen vinst, som kan ha att göra med självkänsla, minskad ångest och motivation. Men också för yttre faktorer som acceptans, inkludering och beröm²⁸. Vid eventuellt utträde från gruppen kan ge motsatt effekt för den egna självbilden men också hur andra uppfattar en och fryser ut, ger interna straff, hån och att inte längre känna en gruppstillhörighet. I förlängningen kan det också innebära konsekvenser för ekonomiskt välbefinnande eftersom det kan påverka vilken utbildning man väljer, socialt nätverkande eller annan sysselsättning, menar Berglund²⁹

3 Bakgrund

I bakgrunden är min intention att ge en mer utökad förståelse till att förstå det mina intervjuade, längre fram kommer att berätta om i resultatet. Jag har tematiserat avsnittet enligt följande: Först presenterar jag den allmänna uppfattningen av hur svenskarna, enligt författarna har för syn på muslimer, för att sedan redogöra för några av de parametrar som majoriteten av muslimerna måste förhålla sig till här i Sverige. Till slut redogör jag för huruvida muslimerna använder sig av organiserad religiositet, det vill säga till exempel besök till moskén.

3.1 Den homogena uppfattningen av muslimer

I de böcker jag har tillgodogjort mig inför denna studie verkar de flesta tyvärr ge en dyster bild av den kollektiva synen vi i Sverige har på islam, inte minst hur muslimer presenteras i media³⁰. Jag kommer i fortsättningen använda mig av forskarna och

²⁷ Ouis&Roald 2003:26

²⁸ Jenny Berglund. *Islamic identity and its role in the lives of young Swedish Muslims* Volume 7, pp 207–227. 2013-07 <https://link.springer.com/article/10.1007/s11562-012-0191-1> (hämtad 2018-01-13)

²⁹ ibid

³⁰ Se exempel <https://www.soc.lu.se/en/node/723> för mer info angående hegemoni i massmedia.

konvertiterna Pernilla Ouis och Anne Sofie Roald att bland annat redogöra mer explicit hur svenskarnas uppfattning av muslimerna är, och kanske framförallt varför de tycker som de gör.

En annan gemensam nämnare utifrån de tre författarna: Jan Samuelsson, Jonas Otterbeck och Ouis och Roald är att de alla, med olika formuleringar menar att muslimerna här i Sverige måste omorientera sig i sin identitet, som inkluderar deras förhållningssätt gentemot sin religion. Detta presenteras mer ingående längre fram.

I den av Samuelssons böcker som jag har läst, vid namn *Islam i nutid och framtid* ges en bredare förklaring angående den dystra bild som jag skrev om i början på avsnittet. Han menar att Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder, och för gemene man uppfattas religiositet som något i det förgångna. När hans bok gavs ut (2002) påstod även Samuelsson att den allmänna svenska uppfattningen visade att majoriteten var negativ eller till och med fientligt inställda till islam.³¹ Det är svårt att förhålla sig neutral till religionen islam, enligt honom.³² För muslimen skriver Samuelsson att: ”för den som fötts in i islam och vuxit upp inom detta allomfattande system kan det vara lika svårt att fly den islamiska identiteten som att fly sin egen skugga”.³³

Enligt den intervju som Ouis stod för och presenterade i boken *Muslim i Sverige* var några av de intervjuade svenskarnas uppfattning att de muslimska invandrarna blev alltför och tog för stor plats. De svarade också att de kände sig nedvärderade när muslimerna inte ville ta i hand.³⁴ De uttryckte också hur de tyckte att muslimerna inte respekterade eller tog hänsyn till sina medmänniskor, när det kom till den personliga integriteten bland annat.

Ytterligare en sak som präglade intervjun var hur de intervjuade ansåg att socialbidrag i grund och botten var en stark solidaritetstanke, varifrån de tyckte att muslimerna tog, utan att visa någon uppskattning tillbaka till de som har kämpat för den i flera år. De menade också att vända sig till familjen vid ekonomiska behov inte är lika utbrett i Sverige som det är i deras länder, utan här menar dem att ”familjekassan” är hela samhällets.

³¹ Jan, Samuelsson *Islam I Sverige nutid och framtid* 2002.
<https://books.google.se/books?id=uaHXDgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=samuelsson+islam+i+nutid+och+framtid&hl=sv&sa=X&ved=0ahUKEwjstleg2dXYAhUEhSwKHdDrA2IQ6AEIzAA#v=onepage&q=samuelsson%20islam%20i%20nutid%20och%20framtid&f=false> (hämtad 2018-01-13)

³² Ibid

³³ Jan, Samuelsson *Islam I Sverige nutid och framtid*

³⁴ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*, 85

3.2 Varifrån får vi bilden av muslimer?

Ouis menar att det är av vikt att förmedla i *vilka situationer* vi ges en bild av hurdana muslimer är. Det är, menar hon, knappast i deras vardag utan i krigsskildringar eller i de situationer som ter sig exotiska för oss som bland annat ger uttryck för vilken uppfattning vi ges av muslimer³⁵. En viktig upplysning som hon gör är också att de muslimer som kommer till Sverige förmodligen inte vet eller har någon koppling till landet sedan tidigare, till skillnad från muslimer som flyttar till före detta kolonialmakter som till exempel England eller Frankrike.³⁶

Från 1980-talet tills nu kommer de flesta muslimer som flyktingar från politiska konflikter i sina hemländer.³⁷ Det blir på så sätt en väsentlig faktor som muslimerna fortsättningsvis måste förhålla sig till, när de av religiösa skäl fortsättningsvis måste inta en ställning gentemot hur de ska förhålla sin identitet som muslimer. Dock antyder forskningen att religiösa konflikter inte har medfört en negativ syn på islam som religion av muslimerna själva³⁸. Eller mer korrekt vad Hans Lödéns resultat visade i hans avhandling: *Jag är på papperet svensk men...Kritiska händelser, identitet och politiskt engagemang hos några gymnasister i Sverige*. Han utgick i synnerhet från händelserna Pentagon och World Trade center efter den elfte september, 2001 och Irakkriget, 2003, för att undersöka hur de studerande själva formade sin muslimska, sociala identitet utifrån dessa händelser. Svaren han erhöll visade att flertalet av gymnasieungdomarna ställde sig ilska, sorgsna eller förskräckta av de kritiska händelserna.³⁹ Detta var inte den bild som vi fick, enligt Ouis och Roalds artikel *Rädd för "den Andra"*. De hävdade, angående elfte septemberattacken, att händelsen som inträffade 2001 ökade främlingsfientligheten. De menade också att händelsen legitimerade kritik mot islam som religion. En annan kritik som de riktade i artikeln var också att media vinklade att bara ge extremisterna utrymme att säga sitt för att spä på negativiteten.⁴⁰

Med den didaktiska ansats som denna studie har är det av vikt att nämna hur skolan är den plats där politiska händelser oftast berörs och kanske främst i ämnet religionskunskap som detta är relevant. Just detta diskuterades av Gustafsson Lundberg

³⁵ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*, 73-74

³⁶ Ibid, 74

³⁷ Ibid,

³⁸ Ibid, 135

³⁹ <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:24725/FULLTEXT01.pdf>

⁴⁰ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*, 25

i ett kapitel från samlingen i årsboken *Föreningen lärare i religionskunskap* från 2006. Hon ställde sig frågandes över om inte den svenska icke-konfessionelliteten, har bidragit till en religionsblindhet i religionsundervisningen?⁴¹ I kölvattnet av de religiösa konflikter som pågår runt om i världen hade några debattörer, enligt Gustafsson Lundberg lyft upp kritik mot att religionskunskapen inte försåg eleverna med redskap för att diskutera religion och utövning. Konsekvensen av det har, enligt författaren, blivit att religiösa människor anses vara konstiga och enkla att tillbakavisa, vilket begränsar den troende människan.⁴² Lärarens uppgift är att skapa möten med elever från olika bakgrund för att fördjupa olika religiösa fenomen, påtalar Gustafsson Lundberg. I boken lyftes det fram vikten av att läraren erbjöd en större och mer problematiserande roll av religioner. Det handlar inte om att förändra det arbetssätt som man redan har, utan snarare att tänka på hur man kan formulera om något som man redan har undervisat om, uppmanade hon.⁴³

3.3 Hur några muslimer förhåller sig till de (hjälp)medel samhället erbjuder

I artikeln *Islamic identity and its role in the lives of young Swedish Muslims* av Jenny Berglund avsåg studien att inkludera några faktorer beträffande vilka medel muslimer hade att tillgå då de skapade sin religiösa identitet i Sverige. De intervjuade i studien var några av de muslimer som praktiserar sin religion i ett postmodernt Västsamhälle, där de sekulariserade och postprotestanterna invånarna är i majoritet, enligt Berglund. På ett sätt blev muslimernas religionsutövning i Sverige iakttaget, delvis av svenskar men också av andra muslimer, enligt Berglund.

Samtidigt kan det vara intressant att ta reda på hur dessa ungdomar valde att förhålla sig till och delta i de muslimskt organiserade aktiviteter, som de erbjöds i sin förändrade omgivning, vilket också var det hon gjorde. Genom intervjuer av några ungdomar, kom hon fram till resultatet att några av hennes tillfrågade besökte antingen moskén på pappans begäran eller att det var ett ställe där man kunde socialisera med andra. En av tjejerna svarade att hon kände sig obekvämt att beblanda sig med andra män för att be, eftersom hon visste att de skulle ha åsikter om hennes klädsel i efterhand.

⁴¹ Gustafsson Lundberg, Johanna *Det mångreligiösa klassrummet* I *Föreningen lärare i religionskunskap* 2006. Persson, Bodil, Gustafsson Lundberg, Johanna. Lomma: Föreningen lärare i religionskunskap, 88

⁴² Ibid,87

⁴³ Ibid,91

Istället tyckte hon att kyrkan var en bättre plats för det ändamålet eller för att reflektera över livets betingelser. Samma respondent uttryckte också att ”religiösa events”⁴⁴, där det organiseras till exempel modeshower, inom ramen för religiösa aktiviteter var att föredra framför ”att bara behöva lyssna om islam”⁴⁵.

Ouis förklarar att organisatörer för de religiösa aktiviteterna flera gånger går ihop med svenska studieförbund, vari det åtminstone utåt sätt inte får verka som att de är konfessionella. De profilerar sig, enligt henne som *världsliga* och inte som religiösa.⁴⁶ Berglunds resultat visade även att moskén inte behövde vara den enda plats där man kom i kontakt med Gud. Det kunde göras i princip varsomhelst och att islam med fördel kunde ses som en privat angelägenhet.⁴⁷ Värt att nämna här är att moskén i Sverige inte är *ett religiöst hus* i den traditionella bemärkelsen som det förmodligen var i deras länder. Ouis förklarar att moskén i Sverige kan fungera som ett så kallat ”allaktivitetshus”.⁴⁸ Det blir, för de muslimska familjerna på så sätt ett ställe där de träffas och umgås. Dessutom, enligt Ouis, kan moskén belägen i exempelvis en källarlokal.⁴⁹

En av de tillfrågade killarna i Berglunds studie däremot ansåg sig vara from muslim, eftersom han inte drack alkohol när hans vänner gjorde det. Samma respondent uttryckte att han ville ha en julgran hemma och fira jul för att de andra svenska kompisarna gjorde det när han var yngre men det har han övergett nu.

Den slutsats hon ger i artikeln är att dessa ungdomar generellt väljer den spirituella upplevelsen av islam framför den organisatoriska⁵⁰.

3.4 Sammanfattade slutord från några av författarna

När allt som muslimerna hittills har känt till har omkullkastats blir islam deras enda fasta punkt i det nya landet, menar Ouis. Det som tidigare var självklart i deras hemländer är det svenskarna mestadels ifrågasätter. I integreringsprocessen väljer de, enligt henne, att avlägsna sig från de traditioner som inte är direkt kopplade till islam. Hon vittnar också om att islam här får en ny innebörd, och det är kanske här i Sverige

⁴⁴ ibid

⁴⁵ ibid

⁴⁶ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*,85

⁴⁷ Jenny Berglund. *Islamic identity and its role in the lives of young Swedish Muslims*
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11562-012-0191-1>

⁴⁸ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*,86

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ <https://link.springer.com/article/10.1007/s11562-012-0191-1>

först som de kanske *lär* sig något om islam. Tidigare var religionen en integrerad del av miljön och inte mål för reflektion.

Något jag tidigare nämnde som en gemensam faktor för den litteratur som jag har läst inför denna uppsats är hur muslimer måste omorientera sig i sin nya tillvaro. Ouis förklarar, angående omorienteringen att muslimer i Sverige måste göra ett urval av vilka traditioner som har legitimitet i religionen men också har störst chans att överleva. Detta redogör hon för mer explicit vad gäller muslimernas ställningstagande när det kommer till olika matregler som exempelvis om de ska förtära gelatin som innehåller gris. Eller att man enligt haditherna inte får ta i en kvinnas hand (tolkas omvänt också).

51

Enligt Otterbeck är islam inget färdigt paket som inte går att förnya och individanpassa. Islam går i arv med nya generationer utövare och står i förhållande till utövarens klass, kön, ålder, utbildning eller andra faktorer. Religionen ser även annorlunda ut beroende av sociala sammanhang, förmögenhet, kultur, politik, genus, klass och vilket land man har rötter i, förklarar han.⁵² Islam blir på sätt mer än religiösa robotar som enbart är styrda av vad religionen säger utan komplexa mänskliga motiv, som Ouis uttrycker det.⁵³

4 Metod

4.1 Metodval

För att uppnå mitt syfte valdes en kvalitativ semistrukturerad forskningsmetod. Hegemoniseringsteorin var ett analysinstrument som i efterhand applicerades på ungdomarnas utsagor och var för dem helt okänt. Det kan diskuteras om det hade varit lättare att tala om för respondenterna att jag använde en hegemoniseringsteori, men det skulle å andra sidan kunna påverka svaren i den riktning de ville hjälpa (eller stjälp) mig att sedermera ta reda på om de hade hegemoniserats. Att använda sig av denna metod satte mig som intervjuare i position att kunna leda den intervjuade mot ett svar, där jag kunde avgöra om de hade blivit hegemoniserade på grund av metodens flexibilitet.

⁵¹ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*, 85

⁵² Jonas Otterbeck *Samtidsislam: unga muslimer i Malmö och Köpenhamn*, 44

⁵³ Ouis Pernilla & Roald Anne-Sofie. *Muslim i Sverige*, 74

Tillvägagångssättet för att komma i kontakt med dessa gymnasieungdomar var att först kontakta rektor för att ta reda på lärarnas mejladresser, som ungdomarna hade i undervisning. Därefter skickade jag ut ett mejl till var och en med en kort förklaring kring mitt ämnesval och syfte med uppsatsen. I mejlet skrev jag också att jag helst ville ha lika många representanter killar som tjejer (valet av kön är inte ett ändamål för presentation av min empiri, utan jag tänkte att det möjligtvis skulle vidga perspektivet av de svar som jag sedermera skulle analysera).

Den lärare som först besvarade mitt mejl fick också bli den som jag fortsatte att hålla kontakten med. Vi kom överens om att det skulle underlätta om jag mejlade frågorna till honom på förhand för en smidigare hantering av frågorna under intervjun. På så sätt hann de reflektera över sina svar så att det blev ett mer naturligt samtal, också utan risk att någon fråga blev obesvarad.

Intervjuerna tog i snitt 30-45 minuter per respondent. Denna något korta tid kan ha att göra med att frågorna redan hade översatts och besvarats tidigare. Detta kan ses som en anledning till varför en enkät kanske skulle fungera bättre, då det i princip var det de gjorde genom att besvara frågorna i förväg. Jag anser dock, att det den semistrukturerade intervjun gav var en fördjupad förståelse med följdfrågor där det fanns ett behov av sådana, eller oklarheter kring antingen deras svar, eller mina frågor vilket enkäten saknar.

4.2 Genomförandet av empirin

5 av mina intervjupersoner talade arabiska som modersmål, och en talade kurdiska. Sammanlagt blev de sex intervjuer och mestadels arabiska representanter. Det kan ha att göra med att de under förberedelsen tyckte att det underlättade för den som översatte frågorna att bara använda sig av ett språk (kurden är från den syriska delen av Kurdistan och behärskar både kurdiska och arabiska). Men för studiens del hade det möjligtvis varit fördelaktigare med fler representanter muslimer.

Alla respondenter har varit i Sverige i kortare än 5 år. Detta medför förstås förståelse för deras språkliga situation, delvis för att förstå mina frågor men också för dem att framföra sina svar så att jag skulle förstå. Jag och den lärare jag hade mejlkontakt med kom överens om att jag skulle ha en tolk närvarande under intervjuerna för att undvika eventuella språkförbistringar. Väl medveten om risken att respondenterna bland annat möjligtvis skulle hålla tillbaka på sina svar för att det satt en person med liknande

kulturella preferenser i rummet, är min förhoppning att de ändå svarade ärligt på frågorna.

Denna urvalsgrupp kan ses som en utsatt grupp eftersom de är flyktingar, eller kanske asylsökande och kan riskera att misstänkliggöra min roll som intervjuare som representant för majoritetssamhället. Detta problem var svårt för mig att upptäcka, och jag hoppas att tolken även vid en sådan situation kunde förklara att så inte var fallet. Dessutom hade vi en bra stund på oss att bygga upp ett förtroende för varandra under intervjuens gång.

4.3 Presentation av respondenterna

Fyra av de intervjuade går på något som av denna skola kallas IM. Till IM går de elever som inte har klarat ett E i betyg i kärnämnen från grundskolan och nyanlända är helt klart överrepresenterade i antal. De är fördelade i olika klasser om cirka 10-15 elever av sammanlagt omkring 120 elever. De andra två går på nationella gymnasieprogram (gick också tidigare på IM). De 6 som jag har intervjuat valdes ut av någon annan än mig och utgör på så sätt ett slumpmässigt urval. För dessa följer nu en kort presentation. Namnen är fingerade.

Edina: Edina är 18 år gammal. Hon har bott i Sverige i 2 år och har Syrien som hemland.

Amila: 18-åriga Amila har bott i Sverige i cirka 3 år. Tidigare bodde hon i Libanon.

Senad: Senad har bott i Sverige sedan 4 år tillbaka. Innan dess bodde han i Syrien. Han är 18 år gammal.

Ayla: Ekonomistudenten Ayla är 18 år gammal. Hon har syriska föräldrar men är född och bodde i Libyen innan hon kom till Sverige.

Abdullah: Abdullah har bott i Sverige i cirka 5 år. Abdullah är 19 år gammal.

Ibrahim: Ibrahim är 18 år gammal och flydde från kriget i Syrien för 2 år sedan.

4.4 Reliabilitet och validitet

Vad gäller reliabiliteten så är den högst aktuell i relation till den tid det tar för en invandrad att integrera och internalisera den kultur som råder i samhället. Här, i denna studie koncentrerar jag mig på att ta reda på i vilka fall man kan se en tendens att individen *inte* har gjort en viss anpassning på eget bevåg, utan har blivit påverkad att agera på ett visst sätt av till exempel skolan, vänner eller någon annan. Värt att nämna i

sammanhanget är också den korta tid som de har varit i Sverige innebär att de preferenser de har kanske ligger närmare den kultur som fanns i deras respektive hemländer.

Validiteten gör sig i synnerhet gällande i bakgrundsavsnittet för att nyansera och inte bidra till en polarisering av muslimerna. Min förhoppning som skribent är att undvika att ta ställning i syfte att presentera båda sidor med objektiviteten i stort beaktande.

Tal och skriftspråk skiljer sig åt avsevärt⁵⁴. I den transkriptionsprocess som jag gjorde av det inspelade samtalet försvann mimik, gester, kroppspråk, skratt, betoning eller ironi. Det sistnämnda krävde min försiktighet för att de skulle känna sig bekväma i situationen. I resultatet försöker jag, i den mån det är möjligt minska glappet mellan skrift och tal genom att behålla deras ”brytning” och att inte rätta felaktig ordföljd eller ordval och andra grammatiska fel. Anledningen till varför är, för att jag i översättningen annars riskerar att lägga in egna tolkningar. Jag har också valt att kursivera betoning, ange flera punkter efter varandra vid längre paus, skriva ut nonsensord som *ehh* för att visa till exempel osäkerhet eller nervositet, skratt, och upprepningar. Information som jag anser behövs tilläggas för läsarens förståelse anges inom klammer.

4.5 Etiska förhållningssätt

Det kan vara känsloladdat att skriva om islam. Innan intervjun satte igång förklarade jag att deras medverkan var frivillig och att inspelningen skulle raderas efter att uppsatsens syfte uppnåtts. De fick också närsomhelst avbryta sitt medverkande om de kände för det. De fick ge ett muntligt medgivande innan vi satte igång självaste intervjun. Ett skriftligt medgivande hade möjligtvis varit mer ändamålsenligt. Där och då ville jag se i deras ansiktsuttryck att de förstod och frågade mig som intervjuare följdfrågor, om något var oklart. Det gav mig ett tillfälle att även informera tolken om sekretess (vilket han i sitt arbete redan är väl medveten om). Att de samtyckte till att vara med i intervjun innebar inte att allt som sades inte granskades av mig efteråt och eventuellt sällades bort om det ansågs vara av känslig karaktär. Sådant kan mycket väl uppmuntras av den som intervjuar om den till exempel nickar eller skrattar för att påverka respondenten att möjligtvis avslöja känslig information.

Informationskravet uppfylldes när jag talade om vilket syfte jag hade med studien. Med, för läsaren andra etiska överväganden färskt i minnet, tillsammans med min tes vill jag förstås undvika fallgropen att själv verka hegemoniserande i presentationen av

⁵⁴ Ibid,107

islam. Som författare till denna uppsats är också jag, liksom en del av de författare och forskare som jag hänvisar till i ett utanförperspektiv. Det skulle därför, också för de intervjuade kunna verka som att jag applicerar och bidrar till en polarisering eftersom jag själv inte är muslim. Under mina intervjuer fick jag avsätta en tid för att förklara att mitt syfte endast var av intresserande karaktär och inte för att spä på den negativa bilden. Av framförallt en respondent tolkades det som att han var förpliktad att bidra med kunskap till mig angående islam. Och jag lät honom göra det för att vår relation skulle fördjupas, vilket å andra sidan kan ha bidragit till att mitt egentliga syfte blir oklar eller minskade i proportion av vad den sammantagna intervjun egentligen skulle beröra, vilken hade riskerat att inte ge tillräckligt med empiri för resultatet om han inte hade besvarat frågorna tidigare.

Ett annat missförstånd var att när jag berättade att jag läste lärarprogrammet ökade en av de intervjuades nervositet att svara korrekt på frågorna. Hon trodde att det var ett prov som jag efteråt skulle bedöma. Med tolkens hjälp förklarade jag mitt syfte igen och förklarade samtidigt för respondenten att även ett faktafel innebar en personlig upplevelse och var ovidkommande för studiens resultat.

Slutligen säkerställde jag för respondenterna att andra inte får ta del av deras berättelser. Det är bara jag som har tillgång till inspelningen och transkriberingen, och dessa används endast som ändamål för redovisning i denna studie och ingen annanstans. Fingeringen av deras riktiga namn gör det omöjligt att identifiera dem. Vidare är den geografiska platsen brett definierad.

5 Resultat och analys

Resultatet låter dessa ungdomar definiera islam utifrån hur de ser på religionens inverkan som en del av deras identitet. Det finns fler aktiviteter där individerna har ändrat inställning, gett en religiös aktivitet en ny innebörd eller så har de slutat med den i sitt nya land. Dessa tolkas med hjälp av de tolkningar och förklaringar som teoriavsnittet har gett.

5.1 Alkohol- dominans eller sunt förnuft?

Den ursprungliga betydelsen av ordet hegemoni handlar om regler, dominans och ledarskap, som sätter upp värde och parametrar för en specifik händelse av den styrande klassen för att av folket ska uppleva den som sunt förnuft (se både Gramsci eller Haglund sidan 4-6). Amila, Senad och Abdullah representerar alla hur en regel som

inom deras religion förbjuder dem att dricka alkohol kan ses i en bredare kontext som har att göra med hur den regeln har minskat i *dominans* i den nya omgivningen. Eller kanske att dominansen när det kommer till den regeln numera innehas av den sociala gruppen som en överordnad makt över dessa 3, eller som har satt parametrar för en viss specifik aktivitet, i enighet med vad hegemonin står för.

Amila: Ehh man ska inte ha sex innan man är gift, man ska inte dricka alkohol, man ska tro på en Gud.

Katja: Så man är inte längre muslim om man har smakat alkohol?

Amila: Ja

Katja: Vad tycker du? Inte vad religionen säger utan jag är intresserad av vad du tycker.

Amila: Jag tycker det är ingen fara om muslimer dricker alkohol. Alla muslimer dricker nu alkohol.

Hur detta ska uppfattas av den enskilde individen visar sig i ovanstående citat hur Amila pendlar från att först förtydliga tre regler som islam ger, för att någon rad senare göra det i sammanhanget signifikanta ordvalet *nu*, vilket mellan raderna visar att muslimerna dricker alkohol i Sverige, men gjorde det inte i det land hon bodde i tidigare (ett ordval som *nu* förutsätter att det finns ett *då*). Senad talade också om hur det var i hans hemland till skillnad från vad som är skillnaden i dagsläget.

Katja: Har du känt dig frestad att vilja testa till exempel griskött?

Senad: Jo det har jag tänkt men jag backar alltid när jag har tänkt på det, för jag vill inte göra det liksom men dricka och så. Ni har det här i Sverige men i mitt hemland asså väldigt sällan. Vi har inte det så mycket. Det är skillnaden.

Katja: Har du druckit alkohol?

Senad: Ja absolut. Asså jag är inte alkoholist men när man sitter i en grupp så man blir påverkad av andra-drick och smaka lite men jag sitter inte hemma och tar en öl.

Katja: Hade du samma tankar som du just beskrev när du bodde i Syrien?

Senad: Nej men när man flytta hit, de flesta göra det på helgerna och så och så dricker man.

Intressant är också hur Amila antyder att *alla* muslimer dricker alkohol. Enligt Ahmadi (sidan 5) blir de vita *osynliga* för varandra i den bemärkelsen att man inte upptäcker den som ser ut och agerar som en själv. Överfört till denna kontext skulle det kunna betyda

att ju fler muslimer som dricker alkohol, desto mer *osynligt* blir det, och därför mindre uppseendeväckande. Det legitimerar att göra något förbjudet om *alla andra* gör det.

Det sunna förnuftet är en outtalad företeelse och utifrån studiet om hegemonin, uppfattar jag som att den där åstadkommer sitt starkaste fäste (se till exempel Gramscis förklaring om hegemoni, sidan 4, Haglunds studie sidan 6, eller hur den hos Ahmadi utvecklades till en rädsla, sidan 5). I Abdullahs fall kan man se en tydlig tendens att regeln om alkohol har påverkat hans *sunda förnuft*.

Katja: Är du likadan överallt?

Abdullah: Nehej! (skratt). Inte så mycket. Man anpassar sig lite grann efter ehh efter det. Till exempel om man ska...Jag dricker inte alkohol till exempel om jag skulle sätta mig med ett gäng, med ett svensk gäng då aa. Det kan vara jobbigt att alla dricker och inte jag till exempel. Då jag...aa du förstår.

Mot slutet uppfattade jag som att anledningen till varför Abdullah drack alkohol var för att inte svika och avvika umgängets aktivitet. Han svarade ingenstans att de uttryckligen bad honom att dricka utan hans *sunda förnuft* talade om för honom att umgås man med detta gäng så är det underförstått att man deltar i de premisser aktiviteten förutsätter.

5.2 Bön och moskébesök

Ibrahim: Asså här i skolan när det är fredag dom som man ska be efter, gå till moskén. Jag kan inte gå dit jag har lektioner. Jag kan inte säga till mina lärare att jag måste be. Man kan inte pratar om religion liksom. Jag tror det blir konstigt dom ska tänka att jag är religiös. Dom ska tänka han vill gå till moské och lämna skolan. När jag pratar med min mamma och pappa som bor i Libanon jag hör när det ropas om bön och jag säger sätt telefonen där jag vill bara höra det. Jag saknar det.

Katja: Vad tror du skulle hända om du pratade med någon av dina lärare om detta?

Ibrahim: Nej. För att dom ska säga skolan är viktigare.

En väsentlig förändring för dessa individer är att fredagen i deras respektive hemländer var en dag avsatt för religiösa aktiviteter (inom islam anses fredagen vara en helig dag). Att be eller besöka moskén kan därför av naturliga skäl ha underlättat, när det har avsatts en speciell dag för det ändamålet. I Sverige är fredagen en vardag med allt vad det innebär, och att aktivt välja att ägna sig åt religiösa aktiviteter innebär ett risktagande som till exempel ger direkta konsekvenser för ens skolgång, vilket Ibrahim

är väl införstådd med. Jag kommer senare, mer ingående presentera skolan utifrån en hegemonisk analys.

När det gäller bönen och att gå till moské svarade Edina att man kunde göra dessa under andra tider, om till exempel studier hindrade henne från att göra det.

Edina: Liksom jag jag är samma liksom jag göra extra saker hemma som bönen, läsa Koran ja eller be till Gud liksom denna saker jag kan inte göra i skolan jag måste studera.

Katja: Kan du inte läsa koranen eller be under en rast?

Edina: Också jag har inte så mycket tid mm typ, men också man måste ha lugnt när man läsa Koran och känna nu jag behöver läsa Koran liksom. Det är bättre att läsa Koran i hemma....Innan prov jag liksom be till Gud jag vill ha högt betyg och ja jag vill göra bra. Alla tolkar islam olika. Jag läser Koran och vill göra bra saker. Det är viktigt att gå till moské men inte för mig.

Under samtalet framkom att Edina tyckte att det var viktigare att besöka moskén. Ayla uttryckte å andra sidan att bönen var mindre viktig här i Sverige.

Ayla: Asså jag ber inte varje dag...ehh jag gör inte saker som inte är tillåtna i religionen så jag försöker följa regler men inte allting.

En del av samtalet med mina respondenter berörde umgängeskretsen (se bilaga) och var de helst socialiserade med sina vänner, blev en naturlig följdfråga. Det kom fram att Fryshuset fyllde en funktion som en moské i staden där de bor. Det var dock inte där de föredrog att be eller läsa Koranen, utan de flesta tyckte att det lämpade sig bäst i hemmet.

Senad: Jo alltså, det är i Fryshuset som man kan gå varje dag, bara för män.

Skillnaden är i vårt hemland det är någon som står och ropar på folket. Du vet typ du vet som ni har kyrkan. Det börjar liksom ringklocka. Men i mitt hemland någon ropar aa ni kan samlas typ vid den här tiden. Här i Sverige det är bättre om de är tysta liksom. Andra kan störas av det.

Senad: Jag gillar mitt religion. Jag är inte den som ber eller går till moskén men det är fortfarande min religion.

5.3 Matregler

I föregående rubrik kunde vi se att moskén (Fryshuset) inte var det ställe där majoriteten av de jag frågade tyckte om att socialisera. Svaret av de flesta blev istället att

McDonalds tjänade det syftet allra bäst. Regeln om halalslakt minskade i dominans, och även där var umgänget mer dominerande. Senad lät vårt samtal präglade restaurangbesök och att judendomen av den anledningen verkade vara en lockande religion.

Senad: Judendom är en chill religion. När det är påsk, då äter de och chillar bara.

Katja: Är matreglerna något som du har övergett här i Sverige?

Senad: Ja. Varför ska man fasta när maten är så god [i Sverige]?

Ayla intygar också hur *alla* äter på McDonalds, men det verkar inte inkludera henne (än).

Ayla: Svårt [att praktisera islam]. Maten är svår. Hitta ett par saker som passar religionen, som att typ så här att det är fritt från gelatin. Jag måste leta efter den där du vet som står halal- att den slaktas på ett islamiskt sätt ehh ibland du vet man får inte äta i vanliga restauranger, men många gör det men det gör jag inte. I matsalen måste jag äta vegetariskt men inte hemma där äter jag kyckling och kött som är halal. Men asså alla muslimer här äter i vanliga restauranger typ McDonalds och här i skolan men tanken är det kan inte vara (skratt). Vänta lite... det har med en tanke att göra för att vissa säger att kristna äter halal och det gör mig förvirrad. I framtiden kommer jag äta överallt men nu är jag förvirrad.

Ayla nämner också i detta utdrag att hon är tvungen att äta vegetariskt för att gardera sig (i matsalen). Resterande 5 äter alla nötkött, vare sig det är på McDonalds eller i matsalen, trots att de inte vet om det är halalslaktat. I konversationen med Ibrahim frågade jag hur han tror att hans släktingar i Syrien skulle reagera om de visste att han åt kött som inte var halal, varpå han svarade:

Dom skulle säga nej är det halal? Fast jag vet att det är ko och inte gris men att det inte slaktas på islamiska sätt.

5.4 Att vara muslim i den svenska skolan

Hegemonins anomytitet legitimerar dess makt (se sidan 7). Boel Westerbergs begrepp *det kulturella identitetsbyggandet*, låter sig bäst förklaras med att det finns en förväntan av till exempel skolan, mot vilken individen skapar sin identitet. Haglund hävdar att om en elevs föräldrar är lågutbildade invandrare, finns det inte så mycket utrymme för individen att välja något annat utifrån samhällets förväntningar (se sidan 6). Att lärarna dessutom gör ett aktivt val att ignorera elevernas religion och uppmärksamma de kristna

högtiderna (se Otterbecks studie sidan 7), bygger till viss del på det utdrag från skolverket som betonar kristendomens *särskilda* betydelse för det svenska samhället (sidan 7). Lika lite som det går att anklaga poliserna som stoppade Ahmadi (se sidan 5), lika lite bör man anklaga lärarna i skolan för en hegemoni som de själva inte har utformat. De kan ha internaliserat den men de har inte förhandlat fram den. Ahmadi menar att en rasist inte vet om att den är rasist (se sidan 5). Resonemanget tycker jag är fullt möjligt att applicera på lärarna, dock inte i bokstavlig bemärkelse (jag menar inte att de är rasister) utan att de bara följer sin plikt och inte vet om att de är hegemonins väktare.

Under rubriken bön och moskébesök i detta avsnitt (sidan 20) kan det uttalande Ibrahim ger överförs till att en hegemoniserad, enligt Gramsci accepterar, eller kanske snarare infinner sig i, när det kommer till hur till exempel byråkratin utövar makt (sidan 4). Ibrahim uttrycker själv att han helst inte vill prata med lärarna om sin längtan att utöva religiösa aktiviteter under fredagarna, vilket jag tolkar som att han ser det som meningslöst och accepterar eller infinner sig i det han ändå inte kan ändra.

Enligt *det kulturella identitetsbyggandet* (sidan 6) är också skolans (eller möjligtvis en enskild lärares) *värderingar* också viktiga för hur en elev ska bygga upp sin identitet, ihop med hur man kan *producera ett objekt* istället för att identifiera det (sidan 7). Jag menar att läraren i nedanstående utdrag *producerar* att resten av klassen ska ha samma uppfattning som honom eller henne, när det kommer till hur det går till med giftermål i islam.

Ibrahim: Ja faktiskt [har försvarat sin religion i skolan]. Ja men en hel del diskussion förra året faktiskt om en här i skolan dom har sagt när i min religion när man vill gifta sig så man man inte går till tjejen till exempel som med sambo heter det va? Fast man frågar hennes föräldrar jag vill gifta mig liksom med din flicka. Då liksom om de säger ja, de måste fråga henne, sen om han sagt ja så det är liksom ett tid innan man gifta sig och sen när man gifta sig man måste betala nånting till familjen, då den här betalning läraren har sagt att *ni säljer* kvinnor till mannen eller att föräldrar säljer sitt barn. Faktiskt jag blir arg lite. Föräldrarna bestämmer om man ska ge 30 000 till exempel och hon köpa guld eller kläder och kanske man kan spara dom. Man måste skriva och efter om man ska skilja sig. Till exempel 30 000 före och en miljon om man ska skilja sig men varför liksom den här kvinnan har ingen framtid om hon skiljer sig hon kanske inte får någon annan man, nånting från den här mannen så han liksom inte bara slängde henne och skiljer sig det finns något för henne. Respekt från mig till exempel om jag ska skilja mig med någon man skriver det i domstolen.

Jag kan ha misstolkat om förklaringen Ibrahim uttryckte var den han gav till läraren eller bara till mig. Sett till hur han valde att inte prata med läraren om sin längtan till att be och besöka moskén under fredagar, antyder att han inte pratade med läraren i detta fall heller och återigen accepterade ett uttalande som han inte tyckte var ok.

Om vi återgår till den förklaring Ahmadi gör om *osynligheten* (se sidan 15 i detta avsnitt eller sidan 5) blev mig varse när Ayla berättade att hon var den enda i sin klass som var muslim. Enligt min tolkning av denna osynlighetsförklaring blir resten av klassen *osynliga* för varandra och den som avviker blir Aylas och att hon bär slöja. Också det faktum att läraren inte har uppmärksammat detta kan bero på att den också är *osynlig*, det vill säga hon, eller han lägger inte märke till de andra klasskamraterna eftersom enheten bidrar till att osynligheten kan fortsätta. Hon förklarade hur hon blev kommenterad av sina klasskamrater för sin slöja, men vågade inte försvara sig som ensam muslim. Ändå verkade hon i ett längre perspektiv inte se en anledning till varför hon skulle fortsätta att ha slöja.

Ayla: Asså så här: Jag läser ekonomiprogrammet nu och jag tänkte utbilda mig någon gång i framtiden men ibland tänker jag att inte kan jobba med folk eller eller asså typ så här: när man jobbar som bankpersonal träffar man många olika människor och det kan hända ibland så här att någon inte vill prata med dig det är för att du har typ så här slöja.

En iakttagelse som uttalandet om att *människor inte vill prata med de som bär slöja* indikerar att någon annan har gjort valet angående Aylas slöja, det vill säga har påverkat henne att tro så. Också att hon förmodar att någon av hennes framtida bankkunder inte vill prata med henne för att hon bär slöja visar att denne *någon* har gjort det valet åt henne (Se exemplet med Coca Cola Sidan 4).

Ytterligare en sak i förändringens kontext, som alla respondenter delar, oavsett etnisk bakgrund är att de alla har gått koranskola och studerat könsseparerat i sina hemländer. I Sverige, kan vi bland annat se från exemplet med Ibrahim (på sidan 20) att religionen förpassas till att vara en privat angelägenhet, vilket Otterbeck även kom fram till i sin studie (se sidan 8). Tidigare nämnde jag i avsnittet som handlade om att de intervjuade helst ägnade sig åt bön hemma och inte i skolan (se sidan 20), vilket också antyder att de inte vill visa sin religion ute i samhället.

Angående skolan tog Edina sina studier på allvar. Om detta var hennes egen drivkraft eller om hon har blivit hegemoniserad, det vill säga påverkad av någon att prioritera

studierna vet jag inte. När jag frågade henne vad som gjorde just henne till muslim, fick jag till svar att:

Edina: liksom jag försöker liksom liksom. Jag är ehh...Jag försöker på rätt sätt att liksom ehh...med vetenskap också med religion, inte göra f-sak ehh..fel sak. Jag försöker liksom studera e framme med vetenskap ehh islam säger alla måste lära om vetenskap. Det är aahh. Islam håller med vetenskap.

Katja: Kan du ge mig ett exempel?

Edina: När vetenskap vill hjälpa människor liksom göra dålig sak för människor

Det skilde sig ganska mycket från resterande 5 som svarade gudstron, att tro på profeten Muhammed.

Avslutningsvis tycker jag att dessa ungdomar visar exempel på att de är hegemoniserade i skolan och måste även gentemot sina klasskamrater förhålla sig efter de premisser som de har satt upp.

Ayla: Mina vänner är muslimer. Bara dom är snälla med mig spelar ingen roll vilken religion de har. Jag kan vara vän med någon som dansar jag kan inte göra det med henne bara. Jag är i en svensk klass där alla är svenskar ehh... Jag kunde inte skaffa mig så många kompisar. Jag vet inte. Det kanske är för att vi inte har så många gemensamma saker att göra eller varje person har olika bakgrunden. Vi har olika intressen. Dom kan festa. Det kan inte jag

Utdraget visar att Ayla vet att dans och fest är något som hon måste börja tycka om och ändra inställning till om hon ska bli accepterad av resten av klassen på fritiden.

5.5 Identitets-och uppförandemodellen

Berglunds begrepp angående *identitet -och uppförandemodell* visar hur man som individ strävar efter att vara en del av en gemenskap för ett bättre mående. I det längre perspektivet kan komma att påverka vilken utbildning man väljer och följaktligen vilket jobb man får (se sidan 8). Ayla är ensam muslim i sin klass och läser på ekonomiprogrammet och enligt den förklaring angående grupptillhörigheten som Berglund menade kunde påverka ens utbildning och yrke i framtiden, lämpar sig Ayla för en analys enligt *identitet- och uppförandemodellen*. Det faktum att hon inte vågade gå in i en diskussion angående slöjan visar för mig att hon ingår i gemenskapen för att undvika ett ännu större utanförskap, och att hon inte går kvar sin utbildning om det går sig illa. Även om Berglund inte direkt anför att modellen direkt har att göra med

hegemonisering, vill jag hävda att den har att göra med sunt förnuft, accepterande och att rätta sig efter någon annans förväntningar.

En annan respondent vid namn Abdullah skiljer sig från resten av de intervjuade i det avseende att han var i minoritet, både här i Sverige och i Syrien. Om de andra söker sig till likasinnade verkar han känna en samhörighet med en hel del andra som är allt annat förutom muslimer.

Abdullah: Ser väldigt bra ut [vänskapskretsen] skratt. Det är många kulturellt, så jag har vänner från olika länder som tillhör olika religioner ehh jag har ateister, kristna, judar, homosexuella, religiösa. Jag har en pastor ehh aa olika blandning. Så ibland vi kan diskutera religion ibland samhällsfrågor det har inte dykt upp några problem vi respekterar varandra.

Katja: Har någon av dem påverkat dig?

Abdullah: Ja det har dom faktiskt. Jag har tänkt om om lite saker och ting aa... Jag kommer inte på något konkret exempel just nu... Till exempel det här med halalslakt förtjänar inte djuren. Jag har tänkt om det är enklare för djuret att dö först. Så vissa saker jag har tänkt om. Det är något som sätter igång mina tankar att det är inte allt vi gör att det är rätt.

Katja: Kan du tänka dig att konvertera till kristendom?

Abdullah: Har inte tänkt på det men jag tror inte det. Jag kan vara en kristen och testa, och jag har gjort det. Jag har läst bibeln och varit i kyrkan och så så jag har redan gjort det [testat].

Katja: Lockar kristendomen mer än att fortsätta vara muslim?

Abdullah: Ja det finns många goda sidor i kristendomen.

Katja: Kan du ge mig något exempel?

Abdullah: Att förlåta. Man slår på den sidan av kinden man ska vända den andra till. Man hatar inte- det är bra.

Ordet *samhällsfrågor* var en stor del av vad vårt samtal präglades av, och jag tänker mig därför att det för Abdullahs välmåendes skull verkar som att den grupp människor som står långt bort från islam är den grupp han vill tillhöra. Utifrån vad han själv uttryckte så berodde det politiskt spända läget med Kurdistan och IS faktiskt som en utlösande faktor till varför han flydde från krig och eländigheter. Detta resulterade i att behörighetskänslan med Kurdistan ökade och följaktligen möjligtvis diskutera med de grupper som han nämner i sin vänskapskrets. För han skulle knappast kunna ingå i den grupp som tidigare var majoritetsgruppen eftersom de inte uppfyller hans psykologiska krav på välmående.

Katja: Tror du att tillvaron hade varit enklare utan religion?

Abdullah: Ja, för att religioner har också skapat problem med- bland människor måste jag säga. Till exempel många krigar bakom religionen, i religionens namn varken kristna eller muslimer har tjänat på det så att det var fruktansvärt. Det är det största problemet i världen. Det är religionen måste jag säga. Sunni shia och så. Många dör av religionen.

Abdullah tycks för mig vara i samma position som den unga Ahmadi skrev om (på sidan 5). Där skrev hon också om hur några polisers agerande mot henne gjorde henne fortsatt rädd, medan han talar om hur bland annat IS och militanter kan ha skapat en viss rädsla, eller motstånd som har resulterat i att han helst inte vill identifiera sig med islam. Hegemoniseringen handlar om ledarskap och dominans, och den kan möjligtvis ha legat latent hos Abdullah även innan han kom till Sverige.

Amila å andra sidan gav mig fler exempel på den religiösa frihet hon kände i Syrien. Hon tyckte att det var att föredra hur varenda ställningstagande inte behövde vägas mot religionen. Ett exempel var att hon under den lediga dagen i Syrien tyckte att det var skönt att inte behöva gå till skolan. Här kan man tänka sig att *identitets-och uppförandemodell* i hennes fall innebär att valmöjligheten att välja umgänge i det nya landet, utifrån andra premisser som till exempel ekonomi inte är relevant. Den enda parametern som finns att förhålla sig till i det nya landet är till de som talar samma språk. I just hennes fall kunde jag intervjun ana tendenser till att hon ibland inte ville göra religiösa saker men gjorde det för att bli accepterad av de andra syrierna. I Syrien kunde hon välja vänner som inte höll lika hårt på religiösa regler, och hade därmed fler parametrar att välja mellan när hon anslöt sig till en viss grupptillhörighet.

Amila: Jag tror det kommer bli lättare om det fanns inte religioner. Man kan inte, muslimer dom har halal haram om det finns inte religioner. Om det inte ska finnas religioner man ska inte tänka halal haram man ska göra vad man vill, vad man vill.

Katja: Vad gör dig till muslim Amila?

Amila: Jag tror på Gud och jag har sjal, *bara så*.

5.6 Islam och framtiden

Ibrahim: Asså det är någonting som jag föddes. Så jag föddes på en islamiska familj. Jag bodde i en plats med muslimer liksom. Fast det fanns också katolik, eller jag menar kristendom religionen. Fast jag fick muslim. Jag lära mig i allt om respekt i den här religionen, och jag ska inte säga att jag inte såg det på andra religioner fast jag har inte träffat någon som jag har behandlat honom. För att jag har lärat mig hur jag

behandlar andra människor efter. Annars jag skulle inte lära mig hur jag ska behandla andra människor. Det är islam. Det är ett sätt hur man lever liksom. Det är inte bara ett religion som andra tänker att det är ett farlig religion på jorden, att dom säger att dom ska döda människor och det är inte bara så. Det är inte alls det finns andra positiva. Samma det är om man lära sig blir man ännu mer kär i den här. Jag vill gå in mer i den här.

Samtliga av mina intervjuade var väl medvetna om att islam var som en slags gåva de mottagit av sina föräldrar, som för de flesta vårdade för att en dag ges vidare till sina eventuellt egna barn.

Av alla 6 tillfrågade svarade 5 att de ville fortsätta att vara muslimer, även i ett längre perspektiv för kommande generationer och det som höll de flesta kvar var tron på Gud. Att ställa frågan om islam i ett framtidsperspektiv eller om de kunde tänka sig att konvertera visade sig inkludera mer än bara ett ja eller nej. Flera gånger under intervjuerna, blev jag upplyst att den ena respondentens islam inte hade någon likhet med den andre. Dock var alla 6 stolta muslimer. Både Senad och Abdullah gav svar som kan förtydliga.

Senad: Då hade jag valt muslim. Men det beror på med vem man gifter sig. Om man gifter sig med en svensk, då är hon kristen och jag muslim så det blir lite komplicerat så man får komma fram till något. Jag skulle kunna tänka mig att gifta mig med en svensk.

Abdullah: Ja, jag är muslim för att jag tror på Gud men jag praktiserar inte islam.

I Senads uttalande kan man ana, att det för honom att vara muslim och att vara svensk kan korsa varandra. När jag frågade vilken religion han ville skulle fortsätta gå i arv svarade han även då att det berodde på vilken religion mamman hade, medan majoriteten av resten av de intervjuade svarade att de önskade att islam skulle föras vidare till deras barn (Abdullah tyckte att hans barn själva skulle få bestämma).

5.7 Hegemonins andrafiering och vidare forskning

Andrafieringen benämns av Ouis och Roald som att avvikare av den sekulariserade eller kristna får epitetet *de andra* (se sidan 7-8). Sättet som Senad beskrev att han inte ville ha en böneutropare (se sidan 20), visar att han skulle kunna vara *den andre* eftersom han inte tyckte att böneutroparen skulle störa. Ayla använde samma ordval som Haglunds respondent (på sidan 6) att det var *pinsamt* att inte ta killar i hand när hon hälsade på

någon av manligt kön. Att tycka att något är *pinsamt* antyder att någon annan har normariserat en viss företeelse som för *de andra* ska upplevas som just *pinsamt*.

Enligt Otterbeck måste muslimerna definiera sig själva i relation till berättelser som görs om dem (se sidan 8). Och att det kan leda till att muslimerna får tona ner sin religion. I de fall det gjorde sig mest gällande var när vi talade om fastan med framförallt Ibrahim. Helst ville han hålla den hemlig eftersom man inte ska skryta med att man fastar. Han tog det väldigt hårt hur resten agerade och skojade med honom om att han skulle följa med till matsalen trots att han ville sitta kvar på skolan under lunchrasterna.

Regler som religionen satt upp, och som enligt respondenterna var utformade som värderingar som resten av skolan inte delade, visade mitt resultat *privatiserades* antingen att till exempel be en bön innan ett prov, eller skapa regler som lämpade sig bättre att utföra i hemmet, där ens identitetsskapande kan fortlöpa i lugn och ro utan att någon lägger sina värderingar, dominerar eller försöker att förändra.

Någon mer ingående analys som har att göra med majoritetskulturen blir svår för mig att göra eftersom de inte var målgruppen för analys angående berättelserna om hegemoni. Därför skulle jag vilja lämna det som förslag för vidare forskning.

5.8 Sammanfattning och diskussion

Regler, dominans och ledarskap är vad hegemoni i sin ursprungliga betydelse handlar om. I förlängningen är det av vikt att det finns en övergripande makt som sätter parametrar och värde för deltagarna i en viss aktivitet. Dessa ska upplevas som normala i deras sunda förnuft. Hos mina sex respondenter upplevdes aktiviteter som hade att göra med alkohol, bön och moskébesök som omförhandlingsbara, via antingen sociala situationer eller för att ens skolprestationer ansågs vara viktigare.

Vänner och skolpersonal, uppfattar jag har internaliserats in i hegemoniseringen som har förhandlats fram av några andra, som måste förbli anonyma och hemliga för att hegemoniseringen ska kunna fortsätta dominera.

Det individuella identitetsskapandet konkretiseras av att respondenten Ibrahim har ett fritt val att ägna sig åt religiösa aktiviteter på fredagar, vilket är det *individuella* valet som han egentligen vill göra. Hegemoniseringen å andra sidan har gjort ett annat val åt honom att ägna sig åt skolaktiviteter, det vill säga valet är redan gjort. Hans *sunda förnuft* säger att det är bäst att låta bli att försöka bestrida det, och därmed har hegemoniseringen börjat träda i kraft.

Uppsatsen började med att jag nämnde globaliseringen och ändrar således muslimernas rumsliga dimension att förändra den heterogenitet som deras förändrade situation ger upphov till. Jag menar att några av mina respondenter har utformat en strategi att vara undergiven hegemonin där den dominerar, för att sedan i hemmet ägna sig åt de religiösa regler som inte definieras i hegemoniteten. Respondenten Edina exemplifierar detta i resultatet genom att helst ägna sig åt religionen hemma och att studera i skolan. Detta kan leda till en egen dominans kring vad som ska prioriteras från religionens föreskrifter, och på sätt blir muslimernas religionsutövning ännu mer individuell och olik de andra muslimernas. Religionens officiella roll minskar på så sätt i betydelse.

Som kontrast mot den *individualiserande* aspekten ger *identitets-och uppförandemodellen* en psykologiserande förklaring att vi människor strävar efter att ingå i ett sammanhang av en grupp likasinnade människor- för att öka vårt välmående och för att uppnå känslan av att vara accepterad och inkluderad. I takt med att den rumsliga sfären utökas till fler områden, innebär det för den enskilde individen att också denne parallellt i sitt *sunda förnuft* börjar tänka på yrkesval. Hos respondenten Ayla är det uppenbart att hegemoniseringen även här har ett övertag, eftersom hon resonerar att hon vill jobba på en bank, dock lämpar det sig, enligt henne inte att bära slöja. Är det ett *individuellt* val, eller är vi återigen tillbaka i resonemanget kring att hegemoniseringen har gjort valet åt henne? Jag tror på det senare.

I Abdullahs fall kan han ha haft svårt att hitta en grupp med liknande värderingar tidigare eftersom han även i sitt hemland var i minoritet. Det är intressant hur han här i Sverige verkar ha hittat sin grupp som inte inkluderar någon muslim. Grupptillhörigheten verkar föra honom mot de värderingar som kristendomen har.

Amila å andra sidan ger intrycket att hon i sitt hemland hade fler valmöjligheter att hitta sin grupptillhörighet. Här i Sverige verkar den hennes fall ha begränsats till att hon umgås med de som talar samma språk och följer religionens föreskrifter mer än vad hon egentligen är van vid. Att söka grupptillhörighet visar i den här studien kan vara viktigare än att söka sig till grupper med samma etnicitet. Senad får representera denna ståndpunkt, då han uttrycker att han kan tänka sig att skapa en överenskommen religion om han gifter sig med en svensk tjej. Denna konstellation tror jag kommer bli allt vanligare, när utförandet av religionen är i behov av att förändras kommer den leda till samhället måste följa med i samma takt. Och kanske det är det ultimata verktyget som tillintetgör hegemonisering en gång för alla.

5.9 Slutsatser

Min uppsats första fråga handlade om det finns det någon direkt koppling mellan ungdomarnas identitetsskapande och deras syn på sig själva som muslimer? Svaret resultatet visade är att religionen islam inverkade på fler av de områden där islam tidigare hade en dominans (matregler, bön, moskébesök och alkohol) och fick en ny dominans i det som skapade deras identiteter i det nya samhället, som lägger vikt vid andra områden som inte inkluderar religiositet. I takt med att de skapade sin identitet skapade de också en ny innebörd för självaste ordet *muslim* som visade sig vara mer heterogent, än vad jag hade tänkt mig när jag först formulerade frågan. När samhället utanför påverkade muslimerna att förhålla sig till de regler som de satt upp, blev religiösa aktiviteter något som några av de intervjuade kompensatoriskt ägnade sig åt hemma.

Hur hegemoniseringen gjorde sig gällande i gymnasieungdomarnas berättelser (fråga 2) var genom att på förhand sätta upp premisser varifrån de antog att de gjorde val utifrån sitt eget tyckande. Att finna sig, eller vara tvungen att acceptera något som hegemoniseringen har bestämt var något som flera av mina respondenter visade exempel på. I synnerhet i skolan men också för framtida bruk när det gällde att välja bort vissa saker som direkt kan kopplas till islam, men är i samklang med hegemoniseringens bestämmelser.

Osynliggörandet- att en grupp människor utifrån liknande egenskaper skapade en grupp och på så sätt satte upp premisser för muslimen att antingen vara i eller utanför gemenskapen, var också en faktor där hegemonin visade sig ha ett övertag.

Avslutningsvis och kanske där hegemonin visade sig mest var i respondenternas *sunda förnuft*, varifrån hegemonin satte upp regler som påverkade några av mina intervjuande att inte störa med en böneutropare eller att göra som majoritetssamhället ville för att det annars kunde vara pinsamt.

6 Källförteckning

- Ahmadi, Sara. (2011). *Vithetens hegemoni*. Hägersten: Tankekraft Förlag.
- Berglund, Jenny, Bakker Cok, Heimbrock Hans-Gunther, Jackson, Robert (2010) *Teaching Islam: Islamic Religious Education in Sweden (Religious Diversity and Education in Europe)*. Münster: Waxmann Verlag GmbH.
- Berglund, Jenny (2013). "Islamic identity and its role in the lives of young Swedish Muslims". *Contemporary Islam*, volym 7 (2), 207-227. Finns tillgänglig på: <https://link-springer-com.proxy.lnu.se/article/10.1007/s11562-012-0191-1> 2018-01-04
- Gramsci, Antonio (1967) *En kollektiv intellektuell*. Rona och Bo Cavefors Bokförlag , Stockholm.
- Greg, Johnson (2011) "Hegemony" Counter-currents publishing Books against time. Finns tillgänglig på <https://www.counter-currents.com/2011/08/hegemony/> 2018-02-20
- Gustafsson Lundberg, Johanna (2006). "Det mångreligiösa klassrummet" I Liljefors Persson, Bodil, Gustafsson Lundberg, Johanna (Red.), *Föreningen lärare i religionskunskap Årsbok 2006: Religion, politik och globalisering – religionsdidaktiska perspektiv* (ss. 79-93). Lomma: Föreningen lärare i religionskunskap.
- Haglund, Charlotte (2004). "Flerspråkighet och identitet" I Hyltenstam, Kenneth, Lindberg, Inger (Red.), *Svenska som andraspråk- i forskning, undervisning och samhälle* (ss. 359-387). Lund: Studentlitteratur.
- Lödén, Hans (2005).
<http://kau.divaportal.org/smash/get/diva2:24725/FULLTEXT01.pdf> 2018-01-03
- Ouis, Pernilla, Roald, Anne-Sofie. (2003). *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand
- Otterbeck, Jonas. (2010). *Samtidsslam: unga muslimer i Malmö och Köpenhamn*. Stockholm: T Carlsson Bokförlag AB.
- Patrik, Engellau & Thomas, Gür (2015).
<https://detgodasamhallet.com/2015/05/26/demoskop-undersokning-svenskarna-anser-att-invandringen-ar-for-stor/>. 2018-01-03
- Samuelsson, Jan (2002). *Islam i Sverige nutid och framtid*. Stockholm: Natur och Kultur. E-bok.
- Skolverket. <https://www.skolverket.se/loroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/rel#anchor1>. 2018-01-03

Statistiska centralbyrån,(2016). https://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Rekordstor-invandring-under-2015/. 2018-01-03

(2017). <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande-i-sverige/ensamkommande-barn/>. 2018-01-03

Svenska akademiens ordbok .(2018)

<https://www.saob.se/artikel/?seek=hegemoni&pz=1>. 2018-01-03

Westerberg, Boel (2007).

<http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/8178/Jag%20tar%20varken.pdf?sequence=3&isAllowed=y> 2018-01-03

Bilaga A: Intervjuguide

Individuella frågor

Är du religiös?

Vad gör dig till muslim?

Var anser du att gränsen går för att inte kunna kalla sig muslim längre?

Hur länge har du bott i Sverige?

Vilket land kommer du ifrån?

Känner du att du är en annan person hemma eller är du likadan överallt? Om ja, i vilka hänseenden?

Om du hade makten att bestämma vilken religion dina barn ska ha i landet Sverige, vilken hade du valt åt dem?

Vad vill du jobba som i framtiden? Gör din religion att du avgränsar dig i dina val?

Skulle du kunna tänka dig att konvertera till en annan religion? Om ja, vilken och varför? Om nej, vad är det som håller dig kvar och varför?

Har tanken någonsin slagit dig att tillvaron vore enklare om religioner inte fanns?

Samhälle

Nämn det som du tycker skiljer ditt land från Sverige allra mest.

Beskriv kortfattat hur det är att praktisera islam i Sverige.

Hur ser din vänskapskrets ut?

Hur skulle den se ut i en perfekt värld?

Hur tror du att den muslimska gemenskapen skulle agera om du lämnade den?

Skola

Har du upplevt att din religion har förändrats sen du började i skolan? Om ja, i vilket avseende?

Har det uppstått situationer i skolan som har gjort dig tveksam till om du ska följa din religion? Om ja, vilka?

Har det uppstått någon situation som har gjort att du har behövt försvara din religion inför någon klasskamrat eller lärare? Om ja, berätta mer!